

Vuodenajat tutuiksi varhaiskasvatuksessa: toimintakortit alle 3-vuotiaille

LAB-ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK)

2022

Karima Fettah

Tiivistelmä

Tekijä(t) Fettah, Karima	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Valmistumisaika 2022
	Sivumäärä 14+10	
Työn nimi Vuodenajat tutuiksi varhaiskasvatuksessa Toimintakortit alle 3-vuotiaille		
Tutkinto ja koulutusala Sosionomi AMK		
Toimeksiantajan nimi, titteli ja organisaatio (jos opinnäytetyöllä on toimeksiantaja) Pilke Päiväkotiki Kärpänen		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli toteuttaa luontoretkille käytettäväksi vuodenaikatoimintakortit, joiden avulla tarjotaan lapsille mielekäs oppimiskokemus luonnossa. Lopputuloksena syntyi tuote, jota voi hyödyntää jokainen alle 3- vuotiaiden varhaiskasvattaja. Tavoitteena oli edistää lasten ympäristötietoisuutta vuodenaikojen osalta sekä vahvistaa lapsen oppimista.</p> <p>Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Päiväkotiki Pilke Kärpänen. Pilke Kärpänen on luontopäiväkotiki, jossa toteutetaan laadukasta varhaiskasvatusta varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti. Luontokasvatus näkyy päiväkodissa esimerkiksi metsäretkien ja luontoon liittyvien käden-taitojen merkeissä.</p> <p>Kyseessä oli toiminnallinen opinnäytetyö. Toimintakorttien suunnittelussa käytettiin laadullista menetelmää eli avointa kyselylomaketta. Kyselylomake piti sisällään avoimia kysymyksiä, joissa pyrittiin selvittämään työntekijöiden toiveita toimintakorttien sisältöä ja ulkoasua varten.</p> <p>Kyselylomakkeen vastausten perusteella toteutettiin toimintakortit. Toimintakorttien toteutuksessa otettiin huomioon henkilöstölle esitetyn kyselylomakkeen tulokset. Toimintakorttien tarkoituksena oli tukea pedagogisen toiminnan suunnittelua.</p> <p>Opinnäytetyön päättämisvaiheeseen kuului viimeisteltyjen toimintakorttien antaminen toimeksi-antajalle sekä palautteen pyytäminen työntekijöiltä. Palaute pyydettiin työntekijöiltä kirjallisesti. Toimintakorttien ulkoasua ja selkeyttä kehitettiin sekä sisällöltään ne olivat käyttökelpoiset.</p>		
Asiasanat Luonto oppimisympäristönä, varhaiskasvatus, oppimisen alueet varhaiskasvatuksessa, luontokasvatuksen menetelmät		

Abstract

Author(s) Fettah, Karima	Type of Publication Thesis, UAS	Published 2022
	Number of Pages 14+10	
Title of Publication Learning the seasons Activity cards for under 3 years old		
Degree and field of study Bachelor of Social Sciences		
Name, title and organisation of the client (if the thesis work is commissioned by another party) Kindercarten Pilke Kärpänen		
<p>Abstract</p> <p>The purpose of the thesis was to make seasonal activity cards to be used for forest trips. Activity card will help to offer children a meaningful learning experience in nature and support the planning of pedagogical activities. The result was a product that can be used by every early childhood educator of children under 3 years old.</p> <p>Kindergarten Pilke Kärpänen was the client of the thesis. Pilke Kärpänen is a nature kindergarten where is offered high-quality early childhood education with the early childhood education and care (ECEC) plan. Nature education can be seen in the kindergarten through, for example, forest trips and handcraft skills related to nature.</p> <p>This thesis was functional. In the designing of the action cards was used a qualitative method, i.e., an open questionnaire, which was used to find out the wishes of the employees regarding the content and appearance of the action cards.</p> <p>The final phase of the thesis included giving the action cards to the client and asking for feedback from the employees.</p>		
<p>Keywords</p> <p>Nature as a learning environment, early childhood education, learning areas in early childhood education, nature education methods</p>		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Oppimisen alueet alle 3-vuotiaiden varhaiskasvatuksessa.....	2
2.1	Alle 3-vuotiaiden varhaiskasvatus.....	2
2.2	Oppimisen alueet.....	4
3	Luontokasvatus varhaiskasvatuksessa	5
3.1	Luonnon merkitys lapselle	5
3.2	Luontokasvatuksen menetelmät	5
4	Opinnäytetyön toteuttaminen	6
4.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	6
4.2	Toimintakorttien suunnittelu	7
4.3	Toimintakorttien toteutus.....	8
4.4	Toimintakorttien arviointi	10
5	Yhteenveto	11
5.1	Eettisyys ja luotettavuus	11
5.2	Pohdinta	12
6	Lähteet	13
Liitteet.....		Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

Liitteet

Liite 1. Saatekirje toimeksiantajan työntekijöille

Liite 2. Kyselylomake toimeksiantajan työntekijöille

Liite 3. Vuodenajat tutuiksi! - toimintakortit

1 Johdanto

Luontokasvatuksen tavoitteena on kasvattaa lapset ympäristövastuullisesti ja tällä tavalla mahdollistaa yhteiskunnassa toimiminen ympäristötietoisesti. (Hujala & Turja 2011, 208.) Luontokasvatuksen rinnalla puhutaan myös paljon ympäristökasvatuksesta. Varhaiskasvatuksessa pyritään tuomaan ympäristökasvatuksen avulla esille ympäristötietoisuuden tärkeyttä sekä ympäristöystävällisyyttä. Yksi tärkeimmistä tavoitteista on kasvattaa lapsia ympäristöystävälliseksi ja -vastuulliseksi. (Hujala & Turja 2011, 209.)

Toimintakorttien avulla päiväkotikäiset lapset oppivat uusia asioita, tässä tapauksessa vuodenaajoista. Lisäksi lasten mielenkiinto pysyy yllä metsäretkillä, kun mukana on mieluista toimintaa mukana. Toimintakortit mahdollistavat myös kielellisen kehityksen edistämisen, joka puolestaan parantaa vuorovaikutustaitoja.

Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen varhaiskasvatuksessa, koska ilmastonmuutoksen kehittyminen on lisännyt ihmisten ympäristötietoisuutta. Ympäristöystävällinen toiminta ja kestävä kehitys on tämän myötä lisääntynyt pedagogisessa toiminnassa. Luontoretkillä halutaan myös antaa lapsille myönteinen kokemus ja mahdollistaa oppimista toimintakorteilla. On tärkeää, että tämä opinnäytetyö tehdään, jotta alle 3-vuotiaat lapset saavat myönteisen luontokokemuksen. Lisäksi toimintakorteissa esiintyvien erilaisten tehtävien kautta lapset oppivat yhdessä varhaiskasvattajien kanssa vuodenaikoja.

Opinnäytetyön toimeksiantajana on Pilke Päiväkotikärpänen, joka on yksi Suomen Pilke Päiväkodeista. Päiväkodeilla on useita eri painotteisuuksia: tiede, taide, liikunta sekä luonto. (Pilke Päiväkodit, 2022.) Pilke Kärpänen on luontopainotteinen päiväkoti, jossa painotetaan pedagogisessa toiminnassa luontoa ja ympäristöä sekä kestävä kehitystä. Päiväkotia ympäröi erinomaiset lähimetsät, joihin pääsee retkeilemään ja toteuttamaan erilaista pedagogista toimintaa, kuten esimerkiksi metsämuskaria. Pilke Kärpäsessä on kolme lapsiryhmää.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on toteuttaa luontoretkille käytettäväksi vuodenaikatoimintakortit, joiden avulla tarjotaan lapsille mielekäs oppimiskokemus luonnossa. Lopputuloksena syntyy tuote, jota voi hyödyntää jokainen alle 3-vuotiaiden varhaiskasvattaja. Tavoitteena on edistää lasten ympäristötietoisuutta vuodenaikojen osalta sekä vahvistaa lapsen oppimista.

2 Oppimisen alueet alle 3-vuotiaiden varhaiskasvatuksessa

2.1 Alle 3-vuotiaiden varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on toteuttaa ja kehittää lapsilähtöistä toimintaa ja tarjota jokaiselle lapselle sekä hänen huoltajalleen laadukasta varhaiskasvatusta (Opetushallitus, 2018). Varhaiskasvatuslain tavoitteena on edistää lapsen kasvua ja kehitystä lapsen iän ja kehityksen mukaisesti. Jokaisen varhaiskasvatushenkilöstöön kuuluvan kasvattajan tulee toiminnassaan toteuttaa pedagogista toimintaa, joka on monipuolista ja jossa tulee näkyväksi leikkiminen, liikkuminen, taiteilu sekä kulttuurillinen perintö. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.)

Varhaiskasvatuksessa fyysiseen aktiivisuuteen kuuluu vähintään kolme tuntia liikkumista joka päivä. Kevyttä liikuntaa sekä reipasta ulkoilua, esimerkiksi metsäretkillä ja luontopoluilla juoksemista sekä tutkimista suositellaan kaksi tuntia päivässä. Metsiin voi rakentaa liikuntapolkuja ja hyppiä kiveltä toiselle tai kiivetä kannon päälle. Tavoitteena on kuitenkin se, että lapsi on fyysistä aktiivinen ja innokas liikkua päiväkotiympäristön ulkopuolellakin. Vauhdikasta fyysistä aktiivisuutta suositellaan yksi tunti päivässä erilaisten kiipeily- ja hippaleikkien muodossa. Fyysinen aktiivisuus siis rakentuu päivän aikana pienistä palasista. Pieni lapsi kuluttaa päivän aikana leikkien ja touhujen lomassa paljon energiaa, jolloin ravinto sekä päivälepo on tärkeässä roolissa lapsen kasvun ja kehityksen kehittymisen tueksi. Kun lapsi liikkuu, hän voi hyvin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 14.)

Varhaiskasvatuksessa pienet päiväkotikäiset lapset tarvitsevat paljon hoivaa ja huolenpitoa sekä turvallisuudesta ja hyvinvoinnista ylläpitämistä lapsen kasvun ja kehityksen hyväksi. Sen vuoksi pieni lapsi tarvitsee paljon syliä ja lohtua sekä aikuisen turvallista läsnäoloa, jossa aito vuorovaikutus on läsnä. (Helenius ym. 2001, 36.)

Alle 3-vuotiaiden ryhmässä yhteistyö vanhempien kanssa sekä luottamuksen rakentaminen lapsen vanhempiin on äärimmäisen tärkeä rooli varhaiskasvattajalle. Eron hetki vanhemmasta luo lapselle paljon stressiä ja uuden arjen opettelua vieraassa ympäristössä. Lapsen tuonti- ja hakutilanteet ovat tilanteita, joissa luodaan lämmin ja ammatillinen vuorovaikutus vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Jotta lapselle voidaan luoda stressitön sekä oppimista ja kasvun kehitystä tukevat kohtaamistilanteet, täytyy olla säännöllinen päivärytmi arjen pedagogisten tilanteiden ja pienryhmätoiminnan lisäksi. (Helenius ym. 2001, 66.) Varhaiskasvatusta ohjaa pedagoginen toiminta, joka koostuu kasvatuksesta, opetuksesta ja hoidosta (kuvio 1).

Kuvio 1. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys (Opetushallitus, 2022)

Varhaiskasvatuksessa oppiva ja hyvinvoiva lapsi saa osallistua, kokea, toimia ja opetella asioita. Laaja-alaisessa osaamisessa lapsi harjoittaa monilukutaitoaan, ajattelee ja oppii, ilmaisee itseään vuorovaikutuksellisesti, harjoittelee arjen perustaitoja ja itsestään huolehtimista sekä osallistuu ja vaikuttaa. Digitaalinen osaaminen on myös yksi osa laaja-alaista osaamista ja hyvin ajankohtaista varhaiskasvatuksessa. Pedagogisessa toiminnassa se voi näkyä esimerkiksi erilaisten oppimispelien pelaamisella tai animaatioiden ja äänikirjojen tuottamisella. (Opetushallitus, 2022.)

Varhaiskasvatuksen arvoperustaan kuuluvat yhdenvertainen ja tasa-arvoinen kohtelu, oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon sekä suojeluun, oikeus oman mielipiteen ilmaisemiseen ja syrjintäkielto. Ensisijaisen tärkeää on ottaa varhaiskasvatuksen työssä huomioon lapsen etu. (Opetushallitus, 2022.)

Varhaiskasvatuksen suunnitelmaan laaditulla oppimiskäsityksellä tarkoitetaan lapsen kasvua, kehitystä ja vuorovaikutuksellista oppimista varhaiskasvattajien ja lähiympäristön keskuudessa. Kokonaisvaltaisessa oppimisessa korostuvat erilaiset aistit, tunteet, tiedot, taidot sekä kielellinen kehitys ja ajattelu. Olennaista on ottaa huomioon lapsen mielenkiinnon kohteet ja tarpeet. (Opetushallitus, 2022.)

2.2 Oppimisen alueet

Varhaiskasvatuksen keskiössä on pedagoginen toiminta, joka pitää sisällään myös lasten mielenkiinnon kohteet. Opetushallituksen (2022, 42) mukaan oppimisen eri alueisiin kuuluvat Kasvan, liikun ja kehityn, Minä ja meidän yhteisömme, Kielten rikas maailma, Ilmaisun monet muodot sekä Tutkin ja toimin ympäristössäni (kuvio 2).

Kuvio 2. Oppimisen eri alueet (Iitin kunta 2019, 16)

Tutkimista ja tutustumista omaan ympäristöön tarjotaan varhaiskasvatuksessa jokaiselle lapselle. Tähän sisältyvät matemaattisen ajattelun ja teknologiakasvatuksen lisäksi ympäristökasvatus. Ympäristökasvatuksessa vahvistetaan lapsen ympäristötietoisuutta luonnossa ja retkillä. Lapsi saa myönteisiä oppimisen kokemuksia metsäretkiltä eri vuoden aikoina ja erilaisten aistien avulla. Ympäristökasvatuksen myötä lapsi oppii arvostamaan luontoa ja tunnistamaan eläimiä ja kasveja sekä tutustuu kestävään kehitykseen. (Opetushallitus 2022, 49.)

Luonnossa lapselle pyritään tarjoamaan myönteisiä oppimiskokemuksia luonnon parissa sekä lähiympäristöstä. Niiden myötä hän vahvistaa myös omaa ympäristösuhdettaan. Luontokasvatuksen avulla lapsi oppii tunnistamaan erilaisia vuodenaikoja, sääilmiöitä, luonnossa asuvia eläimiä ja lintuja sekä kasvillisuutta. Kestävän kehityksen harjoittelua ja oppimista harjoitellaan säästämällä energiaa ja ohjeistetaan lapsia sammuttamaan turhia valoja pois tiloista, joissa ei olla sillä hetkellä. Kestävään kehitykseen luokitellaan myös kierrättäminen sekä erilaisten roskien lajittelu. Metsäretkillä lapsia opastetaan roskaamattomaan retkeilyyn. (Kotkan varhaiskasvatus, 2022.)

3 Luontokasvatus varhaiskasvatuksessa

3.1 Luonnon merkitys lapselle

Jokaisena vuodenaikana metsä tarjoaa lapsille unohtamattomia kokemuksia leikkiympäristönä (Arjanne ym. 2000, 18). Lisäksi lapsen karkeamotoriset taidot kehittyvät, kun hän saa juosta ja kävellä erityyillisissä maastoissa ja kiipeillä tai hyppiä kivellä tai kannolla (Tuomaala 2002, 18).

Luonnossa lapsen mielikuvitus ja leikki-aidot kehittyvät. Se tarjoaa paljon erilaisia virikkeitä ja materiaaleja leikkien toteuttamiseen. Majoja voidaan rakentaa kepeistä ja puunrungoista ja askartelumateriaaleja voi kerätä mukaan. Oppimisympäristönä luonto tuo vaihtuvuutta päiväkodin omaan pihaan. (Arjanne ym. 2000, 18–19.) Oppimisympäristönä metsä innostaa lapsia ja tarjoaa oivallisen rauhoittumisen sekä luovuuden tilan. Sisätiloihin suunniteltua toimintaa voidaan toteuttaa myös metsässä ja näin laajentaa ja monipuolistaa toimintaa. Varhaiskasvatuksessa pedagogista toimintaa voidaan toteuttaa metsässä esimerkiksi metsäaiheisten laulujen tai kädentaitojen avulla. (Arjanne ym. 2000, 19.)

Luonto tarjoaa lapsille myönteisiä vaikutuksia heidän kasvuunsa ja kehitykseensä. Lasten fyysinen aktiivisuus lisääntyy ja he pääsevät metsässä kuluttamaan energiaa, jolloin levon tarve korostuu enemmän. Lapsi tarvitsee riittävästi lepoa kokonaisvaltaisen kehityksensä tueksi. Lisäksi luonto vahvistaa yhteisöllisyyttä ja sosiaalisia taitoja sekä ryhmään kuulumista. (Luontoon.fi, 2022.)

3.2 Luontokasvatuksen menetelmät

Luontokasvatuksen menetelmien tavoitteena on konkreettisesti ja yksinkertaisesti tuoda esille näkyväksi varhaiskasvatuksessa luontokasvatus. Menetelmien painotusalueina voivat olla muun muassa lauluhetket luontoon liittyvistä lauluista, kielellisen kehityksen tukeminen satujen ja lorujen avulla, esimerkiksi aiheina metsän eläimet ja linnut sekä erilaiset kädentaitotuokiot, joissa vahvistetaan lapsen hienomotorisia taitoja, pohjautuen luontoon.

Metsämörri on yksi tunnetuimasta luontokasvatukseen liittyvistä menetelmistä. Metsämörri on satuhahmo, joka on ollut osana varhaiskasvatuksen luontokasvatusta. Metsämörritoimintaa on järjestetty 30 vuoden ajan eri puolilla Suomea. Toiminnan toteuttajina toimivat ohjaajat, jotka voivat työskennellä esimerkiksi varhaiskasvatuksessa tai kouluissa. Ohjaajat ovat saaneet metsämörritoiminnan toteuttamista varten koulutuksen Suomen Ladulta. Tavoitteena toiminnassa on luoda lapsille innostusta lähteä luontoon leikkimään ja liikkumaan sekä tutkimaan luontoa. (Suomen Latu, 2022.)

4 Opinnäytetyön toteuttaminen

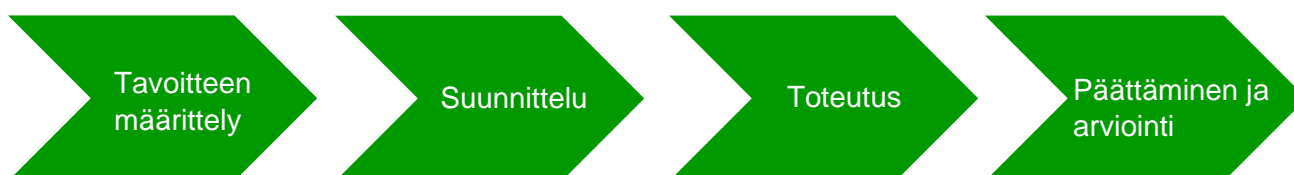
4.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on saada aikaan tuotos, joka on konkreettinen. Tuotoksia voivat olla esimerkiksi opas, ohjeistus, kirja, tapahtuma tai portfolio (Vilkka & Airaksinen 2003, 51). Opinnäytetyön toteuttamiseen kuuluu opiskelijan ja toimeksiantajan välillä allekirjoitettu yhteistyösopimus, joka pitää sisällään muun muassa yhdessä sovitut säännöt, aikataulutuksen sekä mahdolliset kustannukset materiaaleista. Salassapitovelvollisuus sitoo opiskelijaa koko prosessin aikana ja myös sen päätyttyä. Opinnäytetyötä tehdessään opiskelija kehittää omia asiantuntijataitojaan, syventää omaa oppimistaan sekä ammatillista kehittymistään. (Arene ry 2019, 6.)

Toiminnalliseen opinnäytetyöhön kuuluu myös raportin työstäminen, joka pitää sisällään aiheeseen pohjautuvaa tietoperustaa. Raporttiin kuuluvat tekijän kirjoittajan näkemykset sekä reflektointi, tulkitseminen ja arviointi, jotka kohdistuvat opinnäytetyössä käytetyn kirjallisuuden lähteisiin. (Vilkka & Airaksinen 2003, 79.)

Toiminnallinen opinnäytetyö koostuu seitsemästä eri vaiheesta: aloitusvaihe, suunnittelu- vaihe, esivaihe, työstövaihe, tarkistusvaihe, viimeistelyvaihe sekä lopuksi valmistuotos. Aloitusvaiheessa kartoitetaan opinnäytetyön kehittämiskohde ja tarve sekä siihen kuuluvat toimijat. Suunnitteluvaiheessa laaditaan opinnäytetyösuunnitelmaa tiedossa olevalle tuotokselle. Suunnitelmaan kirjataan muun muassa tavoitteet, vaiheet sekä materiaalit ja ai- neistot. Aloitus- ja suunnitteluvaiheista siirrytään esivaiheeseen, jossa työskentely toimek- siantajan kanssa aloitetaan. Työstövaiheessa opinnäytetyön toimija työskentelee ahke- rasti kohti valmista tuotosta. Tarkistusvaiheeseen kuuluu syntyneen tuotoksen arviointia ja viimeistelyvaiheessa raportin sekä tuotoksen viimeistely. Näiden edellä mainittujen vaihei- den jälkeen syntyy valmis tuotos. (Salonen 2013, 17–19.)

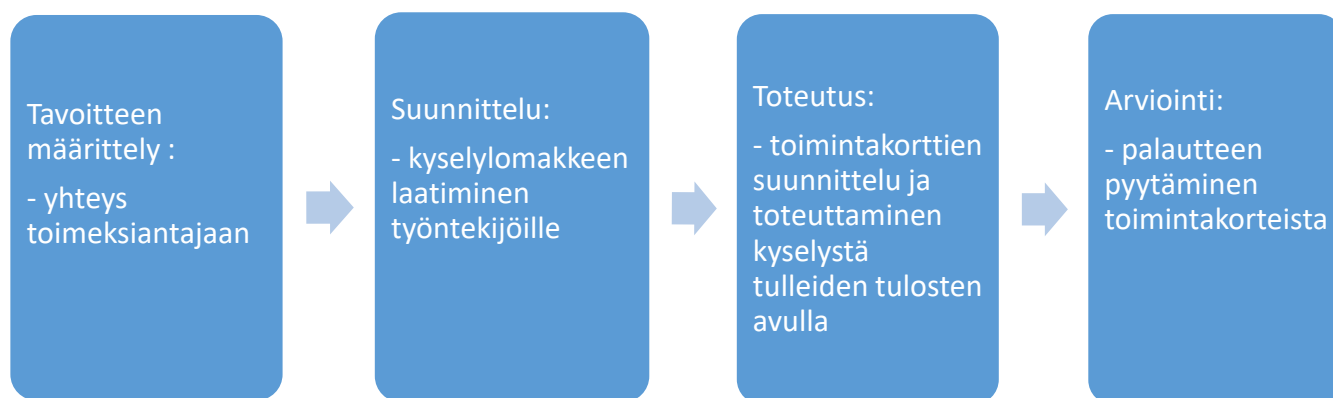
Opinnäytetyön tekoprosessissa käytettiin lineaarista mallia (kuvio 1). Lineaarinen malli al- kaa tavoitteen määrittelyllä, suunnittelulla, toteutuksella ja päättyy lopuksi prosessin päät- tymiseen ja sen arviointiin. (Salonen 2013, 15.)

Kuvio 1. Opinnäytetyöprosessi lineaarisen mallin mukaisesti (Toikko & Rantanen 2009, 64)

Toikon ja Rantasen (2009) mukaan tavoite pohjautuu prosessin ideaan ja mitä sillä halutaan tuoda ilmi. Tavoitteiden tulee olla selkeitä ja yksinkertaisia. Tavoite vie prosessia eteenpäin kohti toivottua tulosta.

Tämän opinnäytetyön prosessi alkoi tavoitteen määrittelyllä, jossa mietittiin, miten toimintakorttien avulla vuodenaajat voisi tuoda tutuiksi alle 3-vuotiaiden varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön prosessi on edennyt lineaarisen mallin mukaisesti (kuvio 2).

Kuvio 2. Opinnäytetyön prosessi eteneminen lineaarisen mallin mukaisesti.

Opinnäytetyön tavoitteena oli edistää lasten ympäristötietoisuutta vuodenaikojen osalta sekä vahvistaa lapsen oppimista toimintakorttien avulla. Koska toimeksiantajana toimi luontopainotteinen päiväkotitoimi, oli tärkeää tuoda esille luontotietoisuutta päiväkodin toimintaan sekä helpottaa varhaiskasvattajien toiminnan suunnittelua valmiiden toimintakorttien avulla.

4.2 Toimintakorttien suunnittelu

Suunnitteluvaiheessa ideoidaan ketkä toimijat sekä tekijät osallistuvat opinnäytetyön suunnitteluun sekä sen toteuttamiseen. Lisäksi suunnitteluvaiheessa pohditaan, mitkä ovat toimeksiantajan toiveet opinnäytetyöstä muodostuneen tuotteen suhteen. Valmis opinnäytetyösuunnitelma pitää sisällään määritelmän vastuista, budjetin, suunnitelman viestinnästä ja dokumentoinnista sekä aikataulun. (Toikko & Rantanen 2009, 64–65.)

Toimintakorttien sisältöä varten laadittiin kyselylomake Pilke Kärpäsén työntekijöille, jotta saatiin korteista kohderyhmän toiveisiin perustuvat kortit. Tutkimuksessa käytettiin laadullista menetelmää eli avoin kyselylomake. Kyselylomake toteutettiin paperisena Word-dokumenttina, joka tulostettiin ja jaettiin päiväkodin alle 3- vuotiaiden parissa työskenteleville varhaiskasvattajille (liite 1). Päiväkodissa työskentelee yhdeksän työntekijää, joista viisi on alle 3- vuotiaiden varhaiskasvattajia.

Kyselyssä esitetyt kysymykset koskivat toimintakorttien ulkoasua, sisältöä sekä vuoden-aikojen merkitystä. Lomake piti sisällään kaksi avointa kysymystä sekä yhden monivalinnan. Tavoitteena oli esittää lyhyet ja selkeät kysymykset, jotta kyselyyn vastaaminen ei vienyt paljon aikaa. Vastaamisaika kyselyyn oli viikon mittainen ja vastaukset saatiin kaikilta viideltä työntekijältä määräaikaan mennessä.

Kyselylomakkeiden vastauksissa nousi esille, että eniten toivottiin korttien ulkoasussa selkeyttä, värikkyyttä sekä yksinkertaisuutta. Lisäksi niiden toivottiin olevan puuhapainotteisia tietopainotteisuuden sijaan. Toiseen kysymykseen vastauksina tulivat vuoden aikojen tunnistaminen sekä erilaiset sää vaihtelut sekä keskustelu vuodenaajoista lapsen tasoisesti.

4.3 Toimintakorttien toteutus

Toteutusvaiheessa on tyypillistä, että suunnitelmaa saatetaan muokata tai täydentää. Tarkoituksena toteutusvaiheessa on toteuttaa suunnitelmassa mainittua tuotosta valmiiksi. Tarkoituksena on myös selvittää prosessista esille ilmenneet tulokset, jolloin niitä voidaan myöhemmin hyödyntää. (Toikko & Rantanen 2009, 65.)

Toimintakorttien sisältö perustui kyselyssä saatuihin vastauksiin. Korttien toteutuksessa pyrittiin ottamaan huomioon työntekijöiden toiveet koskien korttien ulkoasua. Toimintakorteista toteutettiin isot ja selkeät ja lisäksi ne myös laminoitiin, jotta korttien käyttöikä tulee kestämaan pitkään (kuvio 3).

Kuvio 3. Vuodenajat tutuiksi- toimintakortit (Fettah, 2022)

Toimintakorteissa tulevat näkyväksi jokaiseen vuodenaikaan kuuluva väri: kevät on väriltään vaaleanvihreä, kesä on keltainen, syksy on oranssi ja talvi on sininen. Korttien taustakuvan teossa käytettiin apuna Canva- suunnittelutyökalua. Jokaista neljää vuoden aikaa kohden on viisi erilaista puuhaa, joissa tulee näkyväksi kyseinen vuodenaika. Toimintaa voi toteuttaa joko sisällä tai ulkona metsäretkillä. Toimintakorteissa on mukana sanalliset ohjeet sekä tarvittavat välineet (kuvio 4).

KEVÄT (maalis, huhti, touko) - Kevätmuskari - Ota kuva luonnosta - Luontokiikarit - Kevään merkit - Keväinen kasvima	KESÄ (kesä, heinä, elo) - Kesämuskari - Ota kuva luonnosta - Tutkitaan ötököitä - Luontorata - Väribingo
SYKSY (syys, loka, marras) - Syksymuskari - Ota kuva luonnosta - Sadonkorjuuretki - Marjastusretki - Aistipurkit	TALVI (joulu, tammi, helmi) - Talvimuskari - Ota kuva luonnosta - Lumimaalaus - Liukurimäki + lämmin kaakao - Mitä lumi on?

Kuvio 4. Toimintakorttien sisältö (Fettah, 2022)

4.4 Toimintakorttien arviointi

Viimeisessä vaiheessa projekti arvioidaan ja pyritään päättämään suunnitelman mukaisesti. Opinnäytetyön teossa siihen kuuluvat loppuarvioinnin lisäksi tuotoksen esittäminen toimeksiantajalle ja yhteistyön päättäminen sekä mahdollisten kehittämis- ja jatkoideoiden suunnitteleminen. (Toikko & Rantanen 2009, 65.)

Opinnäytetyön päättämisvaiheeseen kuului viimeistelyjen toimintakorttien antaminen toimeksiantajalle sekä palautteen pyytäminen työntekijöiltä. Palautteen pyytäminen oli ensiarvoisen tärkeää toimintakorttien näkökulmasta, jotta kortit pystyttiin muokkaamaan kohderyhmän tarpeisiin pohjautuen.

Työntekijät kehuivat korttien kokoa selkeiksi ja olivat korttien ulkoasuun tyytyväisiä, mutta kehittämisideaksi mainittiin korttien taustapuolen tekstin suurentaminen. Palautetta saatiin myös tehtävien sopivasta määrästä ja jatkotyönä kortteihin voi itse halutessaan lisätä puuhaa jokaisen vuodenajan kohdalle tai soveltaa niitä kyseessä olevan ikäryhmän kehitystason mukaisesti.

5 Yhteenveto

5.1 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyöprosessin aikana jokaisessa työntekovaiheessa on otettu huomioon ammattikorkeakoulujen eettiset suositukset (Arene 2019, 14). Hyväksytyn opinnäytetyösuunnitelman jälkeen opinnäytetyöprosessi jatkuu toimeksiantajan kanssa yhteistyösopimuksen allekirjoittamisella ja sekä tutkimusluvan hakemisella.

Yhteistyösopimus on opiskelijan ja yhteistyökumppanin yhdessä laatima ja allekirjoitettu asiakirja, jossa sovitaan opinnäytetyön teosta toimeksiantajalle. Yhteistyösopimus pitää sisällään muun muassa yhdessä sovitut säännöt, aikataulutuksen sekä mahdolliset kustannukset materiaaleista. Tässä opinnäytetyössä saatiin tutkimuslupahakemuksen myötä lupa haastatella kyselylomakkeen avulla toimeksiantajan työntekijöitä toimintakortteja varten. Kyselyt tuotettiin nimettömästi ja luottamuksellisesti, jonka myötä osallistujan anonymiteettisuoja säilyi. Valmiit kyselylomakkeiden vastaukset säilytettiin turvallisesti työpaikan lukkokaapissa. Opinnäytetyön valmistuttua paperiset kyselylomakkeet hävitettiin. Myös palautelomake koskien toimintakorttien hyödyllisyyttä ja toimivuutta toteutettiin samalla menetelmällä kuin kyselylomake.

Kyselyyn vastasi viisi työntekijää, mikä voi todennäköisesti vähentää toimintakorttien luotettavuutta. Korteista saatu palaute työntekijöiltä on kuitenkin tarjonnut toimintakorteille käyttökelpoisuuden takaamisen ja mahdollistamisen. Kysely oltaisiin voitu teettää myös yhden sijaan kahden samaa painotteisuutta omaavan Pilke-päiväkotiyksikön työntekijöiden keskuudessa, jolloin vastauksia olisi voitu saada enemmän kuin viisi.

Opinnäytetyön luotettavuutta lisää varhaiskasvatuksen teoriaan sekä luontokasvatukseen pohjautuvat kirjallisuus ja niiden luotettavuuteen on opiskelija työntekovaiheessa perehtynyt. Lähdemerkinnät on tehty LAB-ammattikorkeakoulun ohjeiden mukaisesti. Toimintakortteihin kirjoitetut puuhat on hahmoteltu itsenäisesti ja suurin osa sisällöistä on jo entuudestaan tuttuja opinnäytetyön tekijälle töiden kautta. Korttien sisällöt ovat vapaasti muokattavissa.

5.2 Pohdinta

Opinnäytetyössä tuotettua tuotosta voitaisiin jatkossa kehittämään esimerkiksi projektityöskentelyssä ja tuottaa vuodenaikakortteihin toimintaa, jota voidaan jalostaa pidemmälle. Toimintakorteissa voisi myös seikkailla jokin eläin, joka otetaan mukaan aina retkelle korttien mukana ja tehtävät kulkisivat niin ikään projektityöskentelyn tapaisesti. Vanhempien osallisuutta voidaan myös korostaa toimintakorteissa näkyvissä puuhissa pyytämällä vanhemmilta ideoita, mitä varhaiskasvatuksessa voitaisiin tehdä minäkin vuodenaikana. Osallisuutta voidaan tuoda vaihtoehtoisesti esille pyytämällä vanhempia tuomaan materiaali kyseisen puuhan toteuttamiseen, esimerkiksi purkkeja aistipuuhaan tai kotoa materiaalia luontokiikareihin.

Luonnossa kuunnellaan sen tarjoamia ääniä ja sitä myöten lapsen eri aistit saavat harjoitusta; haistellaan puiden tuoksu, kosketellaan sammalta ja kuunnellaan lintujen laulua. Jokaisena vuodenaikana luonto saa uuden merkityksen, kun tutkitaan mitä eri vuodenaikojen merkkejä löydetään.

Pienille lapsille uusi oppimisympäristö tutun ja turvallisen päiväkodin lisäksi tarjoaa uusia tutkimiskohteita. Pienet sormet tunnustelevat sammaleen rakennetta ja nenänpää koskettaa keltaista voikukkaa. Aikuisen tehtävänä on mahdollistaa ja rikastuttaa lapsen mielikuvitusta ja antaa hänelle mahdollisuuden kerätä omakohtaisia kokemuksia luonnosta.

Luontokasvatus on tärkeää varhaiskasvatuksessa, sillä sen myötä varhaiskasvattaja pysyy tarjoamaan lapselle myönteistä luontokokemusta ja suhdetta ympäristöön. Lasten kanssa työskennellessä myös varhaiskasvattajalla on iso rooli näyttää oikeaa esimerkkiä omissa kestävän kehityksen elämäntavoissaan ja toimia roolimallina sekä kiinnittää huomioita omiin valintoihinsa. Lasten kanssa voidaan yhdessä harjoitella työssä esimerkiksi roskien lajittelua sekä liikenneturvallisuutta metsäretkille lähtiessä. Pienistä asioista kasvaa jotain merkityksellistä ja sen lapsi oppii muistamaan kasvaessaan vastuulliseksi kestävän kehityksen kansalaiseksi.

6 Lähteet

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston Arene ry. 2019. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu 5.6.2022. Saatavissa: <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULU-JEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>

Arjanne, S., Huldén, P., Leinonen, M., Liimola, A., Lähdesmäki S. & Pirttilä I. 2000. Metsän oppimispolku- metsä- ja puuopetuksen malli. Viitattu 13.3.2022. Saatavissa: <https://smy.fi/materiaali/metsan-oppimispolku/>

Helenius, A., Karila, K., Munter, H., Mäntynen, P. & Siren-Tiusanen, H. 2001. Pienet päivähoidossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY.

Hujala, E. & Turja, L. 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

litin kunta. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2019. Viitattu 18.8.2022. Saatavissa: https://www.iitti.fi/library/files/5d5a3de9c91058e0230002da/litin_varhaiskasvatussuunnitelma_2019_1.pdf

Luontoon.fi. 2021. Terveyttä ja hyvinvointia luonnosta. Viitattu 16.8.2022. Saatavissa: <https://www.luontoon.fi/terveyttajahyvinvointialuonnosta>

Opetushallitus. 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Viitattu 13.3.2022. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016. Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä: Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset. Helsinki 2016. Viitattu 24.4.2022. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75405/OKM21.pdf>

Kotkan varhaiskasvatus. Tutkin ja toimin ympäristössäni. Viitattu 17.8.2022. Saatavissa: <https://peda.net/kotka/varhaiskasvatus/vp3/4vptsjt/4oa/tjty/tjty>

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun Ammattikorkeakoulu. Viitattu 22.5.2022. Saatavissa: <https://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>

Suomen Latu. 2022. Metsämörri. Viitattu 16.8.2022. Saatavissa: <https://www.suomenlatu.fi/ulkoile/lastentoiminta/metsamorri.html>

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere University Press. Viitattu 28.5.2022. Saatavissa: https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100802/Toikko_Rantanen_Tutkimuksellinen_kehittamistoiminta.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tuomaala, T. 2002. Luonto tutuksi: vinkkejä vanhemmille. Helsinki: Rakennusalan kustantajat.

Vilkka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. 1.–2.painos. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Liitteet

Liite 1. Saatekirje toimeksiantajan työntekijöille

Hei sinä alle 3-vuotiaiden parissa työskentelevä varhaiskasvattaja!

Olen Karima Fettah ja opiskelen viimeistä vuotta varhaiskasvatuksen sosionomiksi. Toiminnallisen opinnäytetyöni aiheena ovat Vuodenajat tutuiksi! – toimintakortit, jotka on suunnattu alle 3- vuotiaiden parissa työskenteleville varhaiskasvattajille. Toimintakortit toimivat luontokasvatuksen työkaluna, joten ne voidaan ottaa esimerkiksi metsäretkille valmiina korttipakkana, jolloin toiminnan suunnittelu ja toteutus helpottuu. Opinnäytetyötäni varten haluaisin haastatella juuri sinua.

Kiitos osallistumisestasi ja aurinkoista kevättä!

Ystävällisin terveisin,

Karima Fettah

LAB-ammattikorkeakoulu

Liite 2. Kyselylomake toimeksiantajan työntekijöille

KYSELYLOMAKE

1. Mitä toivot toimintakorttien ulkoasulta?

---

2. Mitä pidät tärkeimpänä tuoda eri vuodenaajoissa esille lapsille?

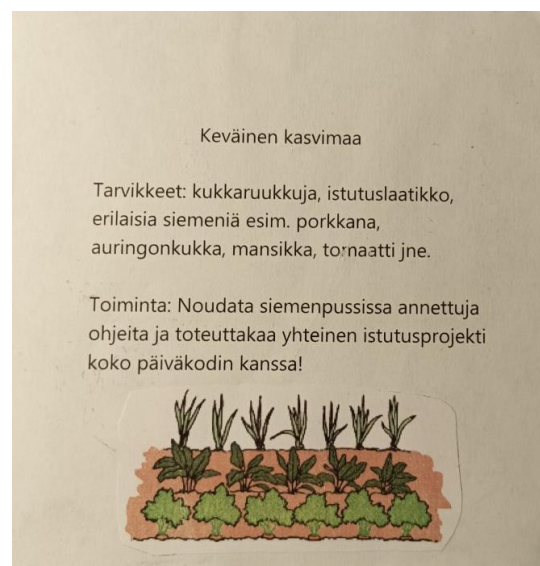
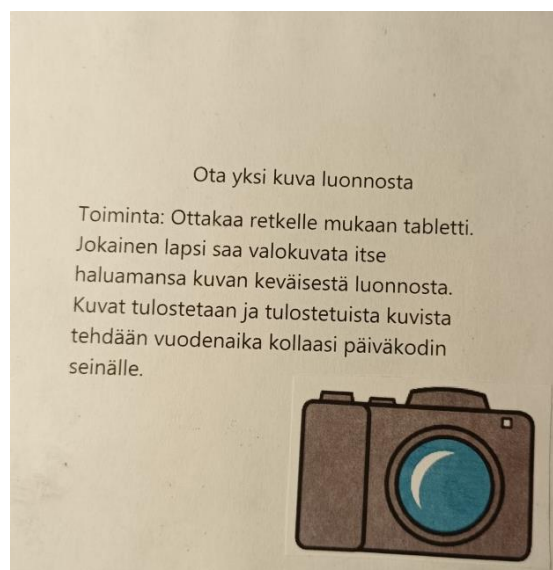
---

3. Millaista sisältöä toivoisit toimintakorteissa olevan?

☐ Puuhaa ja toimintaa

☐ Tietopainotteisuus

Liite 3. Vuodenajat tutuiksi! – toimintakortit

Luontokiikarit + lintujen bongaus

Tarvikkeet: tyhjiä wc-paperirullia, koristeluun maalia, silkkipaperia tms. sekä naru

Toiminta: Lapsi saa koristella haluamallaan tavalla kaksi wc-paperirullaa. Sen jälkeen liimataan paperirullat kiinni toisiinsa ja pujotetaan naru rullien reunoista, jolloin ne voidaan pujottaa kaulaan roikkumaan.

Otetaan kiikarit mukaan keväiselle lintujen bongausretkelle! Mitä muuttolintuja näette retken aikana, minkä värisiä ja kuinka monta?

Kevään merkit

Tarvikkeet: suurennuslasi

Toiminta: Tutustutaan retkellä kevään merkkeihin suurennuslasin tai luuppien avulla. Miltä puun silmut näyttävät, entä löytyykö kevään kukkia ja ötököitä?

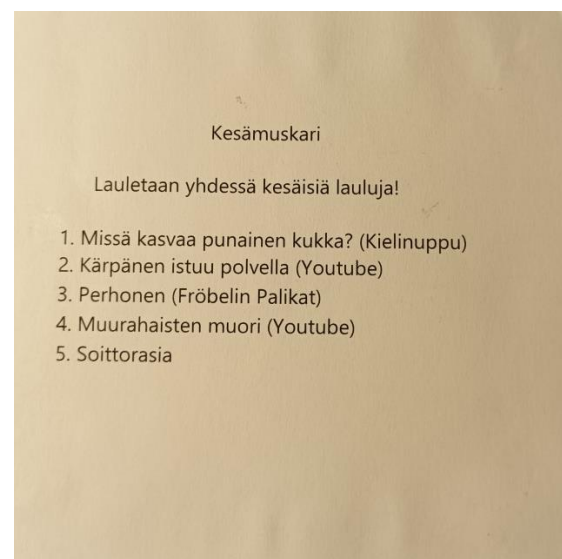
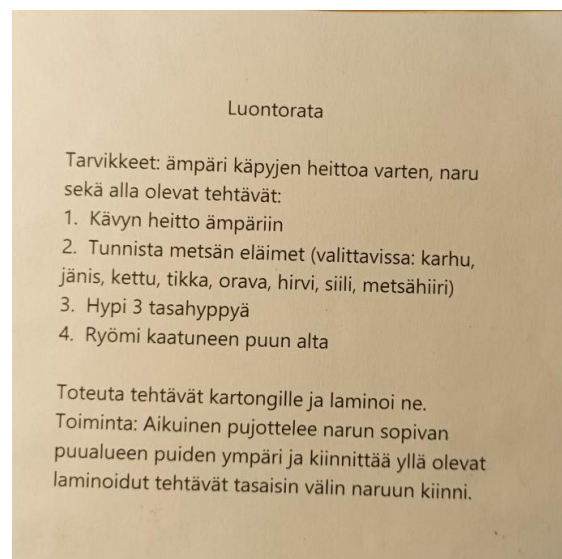

Kevätmuskari

Lauletaan yhdessä keväisiä lauluja!

1. Kevätlaulu – Ystävien aapinen (Youtube)
2. Suomalainen metsä (Kielinuppu)
3. Peipon pesä (Youtube)
4. Kanapolkka (Youtube)
5. Soittorasias

Väribingo

Tarvikkeet: Värikortit (voitte tehdä itse tai etsiä esim. internetistä) sekä valkoinen alusta

Toiminta: Tee ensin värikortit. Kortit voi tehdä näppärästi siten, että värittää erivärisiä ympyröitä, joissa luonnonvärejä (keltainen, sininen, vihreä...). Ottakaa valmiit värikortit mukaan metsäretkelle ja etsikää luonnosta värejä, joissa on samaa väriä kuin värikortissa. Asetelkaa värikortit sekä luonnon aarteet valkoiselle alustalle ja tutkikaa yhdessä löydöksiä. Mikä väri sopii mihinkin aarteeseen?

Tutkitaan ötököitä

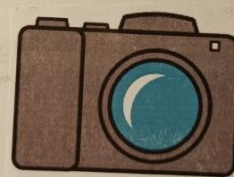
Tarvikkeet: suurennuslasi/luupit

Toiminta: Kesäisellä metsäretkellä otetaan lähempää tuttavuutta metsän ötököihin tutkimalla niitä suurennuslaseilla/luupeilla. Tutkitaan maanpintaa ja lasketaan, kuinka monta erilaista ötökkää retkellä löydetään.

Ota yksi kuva luonnosta

Toiminta: Ottakaa retkelle mukaan tabletti. Jokainen lapsi saa valokuvata itse haluamansa kuvan keväisestä luonnosta. Kuvat tulostetaan ja tulostetuista kuvista tehdään vuodenaika kollaasi päiväkodin seinälle.

Aistipurkit

Tarvikkeet: lasipurkkeja, luonnon materiaaleja

Toiminta: Piilotetaan luonnosta tuttuja asioita purkkiin. Lapset pääsevät tunnustelemaan ja haistelemaan, mitä purkkien sisältä löytyy.

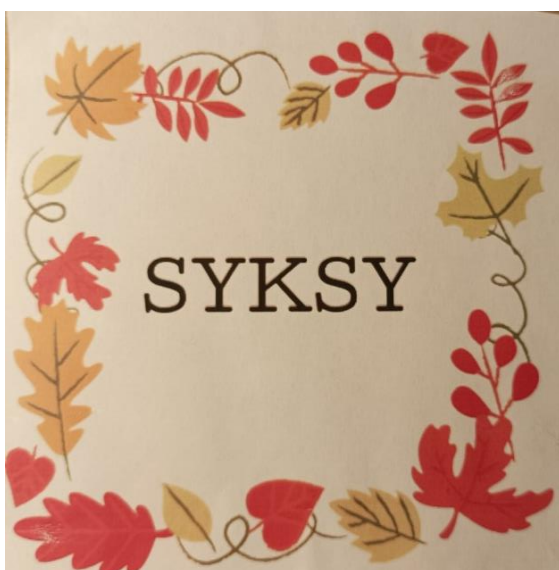
Toiminta voidaan toteuttaa metsäretkellä tai sisätiloissa.

Sadonkorjuujuhla metsään

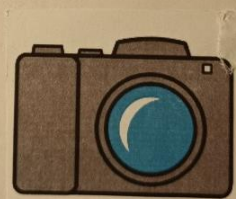
Tarvikkeet: viltti, erilaiset sadonkorjuu hedelmät ja vihannekset, esim. porkkana, peruna, omena...

Toiminta: Ottakaa mukaan viltti ja viettäkää omannäköinen sadonkorjuu juhla metsässä tuttujen tai uusien satokausi vihannesten/hedelmien parissa. Lapsille voi myös toiminnan rinnalle askarrella makupassin, josta käy ilmi, mitä he ovat päässeet maistamaan.

Ota yksi kuva luonnosta

Toiminta: Ottakaa retkelle mukaan tabletti. Jokainen lapsi saa valokuvata itse haluamansa kuvan keväisestä luonnosta. Kuvat tulostetaan ja tulostetuista kuvista tehdään vuodenaika kollaasi päiväkodin seinälle.

Syksymuskari

Lauletaan yhdessä syksyisiä lauluja!

1. Popsi popsi porkkanaa (Youtube)
2. Nalle Puhin sadelaulu (Youtube)
3. Lehdet lentää (Youtube)
4. Suomalainen metsä (Kielinuppu)
5. Soittorasias

Marjastusretki

Toiminta: Mustikoita poimin, poimin, poimin... Lähtekää lasten kanssa poimimaan mustikoita! Kerätyistä mustikoista voidaan leipoa mustikkapiirakkaa tai muffineja päiväkodilla.

